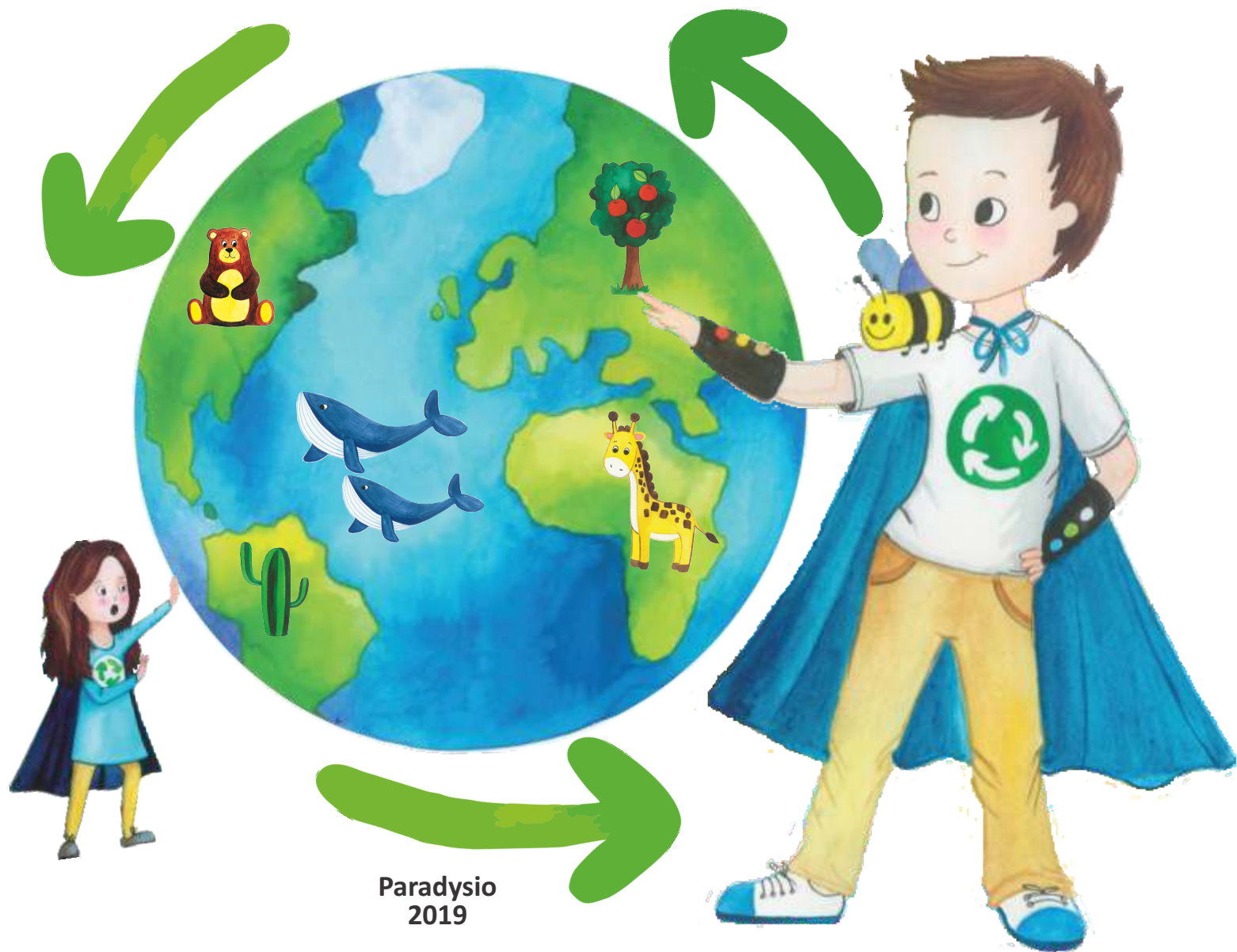

Superhrdina RECYKLÁTOR

Paradysio
2019

Superhrdina

Recyklátor

Ľubica Barányi

Jana Kozmonová

Vydalo občianske združenie PARADYSIO
Mincová 540/45, Liptovský Mikuláš
paradysio.oz@gmail.com
www.paradysio.org
Autor © Ľubica Barányi, Jana Kozmonová
Ilustrácie © Adriana Černáčková
Vydanie prvé
Grafické spracovanie: Mária Sireková Grafic Color
Náklad 2000 ks

Tlačené na recyklovanom papieri, čím sme ušetrili naše lesy.

Projekt *Multimediálna infokampaň pre deti základných škôl* je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja operačného programu Kvalita životného prostredia.

ISBN 978-80-971168-7-1

© 2019 Paradysio

OBSAH

Ako sa stať Superhdinom Recyklátorom	6
RECYKLÁTOR Superhrdina	7
Kde žijeme?	10
Ako bolo kedysi a ako je dnes	11
Smeti a ešte viac smetí	12
10 zásad Superhrdinu Recyklátora	15
<i>Rozprávka</i> Ako Doba moderná si podmanila človeka	16
Obmedziť, Znovu použiť alebo Recyklovať	19
Pesnička Recyklátor Hrdina	22
Ako chrániť životné prostredie	24
Ako správne triediť	26
Čo určite nerobiť	27
Ako triedime vo Votpile	28
<i>Rozprávka</i> Prečo aktovku Hermínku bruško bolelo	30
<i>Rozprávka</i> Príbeh víly z kukuričného poľa	36
Rady Včielky Včielkovej	40
Čo kde patrí	42

VENOVANIE

Venujeme všetkým rodičom a vyučujúcim, ktorým záleží na deťoch, aby žili spokojný a zdravý život.

... špeciálne venované jednej skromnej Pani Učiteľke, ktorej celoživotné dielo, filozofia a postoje nás inšpirovali k založeniu združenia Paradysio. Táto Pani Učiteľka verila, že existuje univerzálne pravidlo pri výchove všetkých detí – že nekonečná láska, úsmev a pohladenie sú skutočným liekom na detskú dušu. Verila, že ľudia majú žiť v súlade a v harmónii s prírodou, že život je láska a láska k prírode tvorí našu budúcnosť...

Mgr. Marte Murínovej

Ako sa stať Superhrdinom Recyklátorom

Ako sa volá tvoj obľúbený hrdina? Vieš, že aj TY môžeš byť hrdina? Aký hrdina? No predsa hrdina, ktorý pomôže zachrániť Zem! Nevieš ako? Pozrime sa na to spolu.

RECYKLÁTOR - SUPERHRDINA

*Školák stále polihuje,
vonku si nič neužije.
Stále iba doma leží
ako v takej veľkej veži.*

*Počas všetkých krásnych dní,
iba tablet, mobil, hry.
Celý deň len hrá sa,
nič nerobí, zdá sa.*

*Každý papier, obal, vrečko
hockde hodí, a to rezko.
Robí iba samú špinu
a necíti žiadnu vinu.*

Smeti všade okolo,
takto ešte nebolo!
Nie je žiadna zhoda náhod,
že upchá doma celý záchod.

Opadu je celá hora.
Ach jaj! Školák silno zvolá.
Ktože mi to uprace?
Moja ruka nevládze!

Chce, či nechce, prosto treba,
či je sviatok a či streda.
Zamyslí sa školák milý:
Chce to rozum a nie sily!

Školáčik sa zamyslí
a za chvíľku si je istý.
Smeti treba správne triediť!
Po odpadkoch začne slediť.

Sklo dám sem a plasty tam,
rád pomôžem s tým aj vám.
Papier dáme osobitne,
je potrebný, očividne.

Zo starého vznikne nový,
zachránime lesy, hory.
Triediť odpad – skvelá vec!
Vie to dievča, aj chlapec.

A čo teda robiť treba?
Veď to nie je žiadna veda.
Opadu čo najmenej,
málinko a ešte menej.

**Opad nielen vyhodiť,
lepšie skúsiť opraviť.
Oprav, znova použi!
Beda, kto to poruší!**

V tom mu skrsne nápad v hlave.
Smeti môžu byť aj hravé!
Z odpadkov si za hodinu
ušil kostým superhrdinu.

Mám rukavice, aj plášť, vraví.
Už je z neho hrdina pravý.
Kam smeti patria, vyzistil
a doma všetko vyčistil.

Hrdina sa veľmi teší,
má poriadok v svojej veži.
V tom sa trochu zarazí:
Meno moje, aké si?

Už to viem!
Veď rád recyklujem!
RECYKLÁTOR, meno moje,
s odpadkami zvädzam boje.

Pozrie z okna – žiadna sláva.
Aj ulica v smetiach pláva.
Smetí plný každý dom,
nedá sa už hýbať v ňom.

Smetí plný veľký dvor,
trpí každý živý tvor.
Celé naše mesto Votpil
odpad celkom pohltil.

Zmizli kvietky, ba aj včielky,
všade iba odpad veľký.
Všade špina, smrad a smútok.
Recyklátor velí útok!

To je práca pre mňa!
Úloha je zrejma:
Tvorbe smetí zabrániť,
a tak mesto zachrániť!

Mesto, štát aj planétu,
chránime, kým sme tu.
Každý z nás to robiť musí,
lebo odpad všetko dusí.

Recyklátor mesto čistí,
triedi smeti – kam patria, zistí.
Pre všetkých je hrdina,
Votpil je hrdý naň.

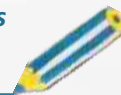
Každý chce byť ako on,
je to jasné, nabeton!
Deti a aj dospelí,
k rozhodnutiu dospeli:

Chceme chrániť našu Zem,
prírodu a život v nej.
Takto si to všetci zvolia
a sú všetci hrdinovia.

Spokojný je Recyklátor,
že nemusí robiť nábor.
Všetky deti múdre sú
a smeti správne vynesú.

Že opravia, čo sa dá,
nevyhodia za vráta.
A keď musia vyhodiť,
vedia ako vytriediť.

**Takto chrániť našu Zem
zvládne každý, zvažujem.
Veď každý jeden z nás
má dôležitý hlas.**

Kde žijeme?

Určite vieš, ako sa volá tvoje mesto. A to mesto, spolu s mnohými ďalšími mestami, dedinkami aj veľkomestami sa nachádza na jednej planéte. Krásnej guľatej modrej planéte Zem.

Tá planéta je taká krásna, lebo na nej všetko žije v súlade, v harmónii. Voda, slnko, pôda, polia, lúky, pastviny, púšte, rieky, jazerá, lesy, moria. Čo som ešte zabudol?

Aha, ľudia aj zvieratká. Veľa druhov zvierat v lesoch, v moriach, dokonca aj na púšťach, kde je strašne horúco. Ty už tiež vieš, že zvieratká žijú aj na ľadovci, na samotnom ďalekom Severnom póle aj na Antarktíde.

Spomenieš si aspoň na tri zvieratká, ktoré tam môžeme vidieť?

Ako bolo kedysi a ako je dnes

Naši predkovia, čiže ľudia, ktorí žili ďaleko, ďaleko pred nami, nemali vôbec taký pohodlný život ako máme dnes. Ale! Žili v súlade s prírodou. Nepoznali elektrinu. Nepoznali autá. Nebola ani asfaltová cesta. Nemali ani supermarkety a už vôbec nepoužívali hromadu vreciek, obalov, tašiek, ktoré by hneď po nákupe vyhodili.

Deti museli pomáhať doma, a tak chodili do školy len veľmi málo. Závidiš? Nuž, mali len jeden pár topánok a jedno slušné oblečenie na celý rok! Veru, veru Anička, aj ty, Eliška! Topánky do školy takmer v každej farbe, papučky, sandálíky, čižmy do dažďa, a tak ďalej, a tak ďalej. A čo spravíte, keď chcete kúpiť nové? Šup staré do koša! Lebo nie sú také pekné, ako tie v obchode. Pritom ste ich možno mohli vymeniť, alebo predať na bazári, alebo darovať.

Vlastne naši predkovia nemali čo vyhodiť. V dnešnom modernom svete sa to volá bezodpadový život. Kto vie, či vôbec poznali smetný kôš? Kto by to len tak mohol vedieť?

Opýtame sa pani učiteľky?

Smeti a ešte viac smetí

No a nám pomaly, ale isto vznikajú celé hory odpadu!

Vieš, čo sa stane so všetkým, čo vyhodíme do smetného koša? Áno, kôš vysypú smetiari do veľikánskeho smetiarskeho auta a tým končí aj záujem ľudí o smeti. Veď sú fuj! Odporné a smradľavé.

Lenže to smetiarske auto vysype obrovskú kopu smetí neďaleko za mestom, na mestskú skládku. A sú to obrovské hory smradľavých smetí, s ktorými si usilovní červíci a baktérie nevedia poradiť. Dospelí povedia v dospeláckom jazyku, že ich nevedia rozložiť.

Lebo títo malí šikovníci papkajú odpad a z neho vznikne kompost, nová pôda pre rastliny. Ale iba vtedy, keď je ten odpad správne rozdelený. Na jednej kope odpad, ktorý môžu papať červíci, na druhej plasty, z ktorých vyrobíme nové hračky alebo aj oblečenie, na inej zase sklo, ktoré roztavíme v peci a vyrobíme nové výrobky. Toto oddeľovanie na kopy sa volá **triedenie** a keď vyrábame zo starého nové, alebo znovu využijeme, tak to je zase **recyklácia**. Ale je tam aj kopa nebezpečných odpadov, ako sú chemikálie, baterky, kyseliny a iné fuj veci. Tie nevieme znovu využiť, ale keď ich máme takto pod kontrolou, vieme dbať na to, aby neuškodili zvieratám v prírode.

Lenže čo s kopou neroztriedeného odpadu na smetisku?

Tak si to tam všetko leží a ochká a prská a dusí sa a potí sa. A len sa tá hora zväčšuje, lebo každý týždeň privážajú smetiarske autá ďalšie kopy odpadu. A keď je už úplne obrovská, spravia ďalšiu horu.

Tu sa dostávame k problému, s ktorým si naša planéta Zem nevie dať rady. My, ľudia, robíme veci, aby sme mohli žiť pohodlne a tieto naše aktivity ovplyvňujú svet okolo nás.

Robíme rozhodnutia, ktoré škodia pôde, vode, vzduchu a aj živým tvorom. Vytvárame tak veľa odpadu, že už si s ním príroda nevie poradiť.

Škodlivé látky sa dostávajú do vody, do vzduchu aj pôdy. Áno, presne tak, tá voda, ktorú pijeme, alebo sa v nej kúpeme! Neboj sa, ujovia vo vodárňach starostlivo kontrolujú všetku vodu. Keď pokrútiš kohútikom, vieš, že sa môžeš napiť. U nás je to samozrejmosť, no vo väčšine sveta už nie.

Prezradím ti dôležité slová! Cyklus života. Cyklus preto, lebo sa stále točí dookola a dookola.

Napríklad taká jahoda. Sladká voňavá dozretá jahôdka. Mňam. Keď je zrelá, odtrhnem ju a spapám. Mňamky! Čo neodtrhnem ja, vyďobkajú vtáčiky alebo sa vysuší a semienka odletia na inú lúku, kde o rok znova vyrastú sladké jahôdky. My aj vtáčiky sme sa napapali a jahôdky znova dozreli. A to je ten cyklus života. Presne takto funguje všetko na svete, ale vo veľkom. Nič zložité, však? Presne tak. Lenže, keď odpad leží celé roky na skládke, cyklus života sa naruší. Nakoniec začnú z neho vytekať jedovaté látky, ktoré presiaknu do pôdy a z nej do spodnej vody alebo jedovaté plyny, ktoré idú do vzduchu a spolu so slniečkom spôsobia, že sa celá Zem otepľuje.

Otepľovanie Zeme poznáme aj pod názvom globálne otepľovanie. A to okrem iného spôsobuje, že sa roztápajú ľadovce, ktoré sa doteraz nikdy netopili. Zvieratká, ktoré tam žijú, prichádzajú o svoje domovy. Inde žiť nevedia, a tak sa môže stať, že jedného dňa vyhynú.

Superhrdinovia Recyklátori sa snažia tomu zabrániť.
A takýmto Superhrdinom sa môžeš stať aj TY!
Stačí dodržiavať týchto 10 zásad:

10 zásad Superhrdinu RECYKLÁTORA

1. Odmietni, čo nepotrebuješ!
2. Zredukuj, čo potrebuješ.
3. Znovu použi. Ak je to pokazené, oprav a potom znovu použi.
4. Daj veciam druhú šancu.
5. Tried'a kompostuj!

6. Zbieraj odpadky. Aj keď nie sú troje.
7. Nekrm divoké zvieratá, ak si si nie úplne istý, čo jedia.
8. Šetri vodu. Je vzácna!
9. Šetri energiu. Pomáhaj tak prírode.
10. Najdôležitejšie zásada: Chod' von — do prírody. Príroda vie najlepšie chrániť ten, čo ju pozná a miluje.

Rozprávka

Ako si Doba moderná podmanila človeka

Kedysi dávno pradávnو,
keď naši predkovia nestavali domy, ale žili v jaskyniach,
bol všade les. Tiahol sa od východu na západ a od severu na juh a naopak.
Lesu vládla mocná Príroda. Príroda bola nekompromisná vládkyňa.
Stanovila pravidlá a všetci ju museli poslúchať. Kto odmietol, toho potrestala. Našťastie, Príroda
bola múdra a zákony boli prispôsobené pre všetkých obyvateľov lesa.
Jedno pravidlo bolo pre všetkých rovnaké. Žiť bez smetí. Všetko, čo obyvatelia potrebovali, museli dokonale
spotrebovať. Dokonca ani smrť neznamenalala v lese koniec. Keď spadol mŕtvy strom, z jeho kmeňa si spravili
svoje hniezdo vtáčiky a hlodavce. Pod kôrou sa zabývali huby a machy, a na celom spadnutom strome vyrástli
maličké stromčeky, ktoré si z jeho kmeňa brali živiny. O toto sa staral Cyklus života, ktorý sa do Prírody zamiloval.
Príroda sa postarala, aby všetci mali čo jesť a Cyklus života zase dbal, aby si všetci nažívali spokojne.
A takto si tu spolunažívali tisíce a milióny rokov. Keď vtom jedného dňa, kde sa vzala tu sa vzala, priletela
z vesmíru sesternica Prírody, Doba moderná. Keď videla ako si jej sesternica dobre nažíva a ako ju majú
jej poddaní radi, začala žiarliť. Aj ona chcela takých poddaných. Vybrala si človeka. Prečo, to sa asi už nikdy
nedozvieme. Ale vieme, že dala človeku rozum a povedala mu, že mu patrí celý les.
A tak človek začal les rúcať. Rúbal stromy, zabíjal zvieratká.
Staval cesty, vymyslel čmudiace továrne, autá, mestá.
Doba moderná si od svojich poddaných vyžiadala, aby ničili les. A ľudia Dobu modernú naslepo poslúchali.
Už dávno prestalo platiť pravidlo o živote bez smetí, práve naopak. Doba moderná vyžadovala,
aby sa ľudia stále nanovo obliekali, aby stále niekde cestovali, aby továrne ešte viac a viac čmudili.
Do popredia sa dostali nie zákony prírodné, ale ľudské, ekonomické.
A ľudia vytvárali čoraz väčšie kopy smetí. Dokonca ich začali zakopávať do zeme alebo sypať do morí.
I prišiel čas, keď ľudia prestali do lesa chodiť úplne. Nepovažovali sa viac za súčasť Prírody.
Zmysleli si, ľudia, že zničia lesy úplne. Načo by im boli! Doba moderná sa tešila.
Veď o toto sa celý čas snažila!
A človeku trvalo len pár rokov aby Prírode a Cyklu života takto ublížil. Veru hej, vybrala si Doba moderná za
svojho poddaného, človeka, správne. Príroda to všetko v tichosti pozorovala a čakala.....
Ako mama, keď vidí svoje nezbedné dieťaťko. Lebo ho aj tak miluje a za nič na svete nie je ochotná sa ho vzdať.
Keď človek rúbal posledný kúsok pralesa, zaslala na neho Príroda varovanie.
Mocné víchrice, záplavy, spaľujúce horúčavy.
Človek nepochopil! Bojoval s Prírodou ďalej.
A tak si Príroda povedala, že to najprv skúsi po dobrom.

I zavolala svoju sestru, Dobu ekologickú, aby človeku dohovorila.

Keď už má ten rozum, nech ho začne aj používať.

Avšak Doba ekologická musela s človekom rozprávať potajomky, aby ju Doba moderná nevidela.

Preto si Doba ekologická vybrala len zopár ľudí, ktorí nestratili ešte svoju lásku k Prírode.

Dokonca, stále sa považovali za súčasť lesa!

Doba ekologická im vyjavila, čo na nich môže Príroda zaslať.

A tak títo ľudia, ktorí sa nazvali ekológovia a aktivisti, šli do sveta a všade, v televízii, na internete, protestmi na uliciach sa snažili presvedčiť ostatných, aby Prírodu počúvli, prestali ničiť lesy

a upratovali smeti. Príroda chcela, aby sa dohodli. Človek si môže ponechať svoje stavby, ale musí začať upratovať a pomáhať lesu v obnove.

Človek by aj poslúchol, ale Doba moderná ho držala pevne v svojom zovretí.

Ako tento príbeh skončil?

Neviem.

On sa totiž ešte stále deje.

Pochopí nakoniec Doba moderná, že môže žiť s Prírodou v súlade?

Čo si myslíš Ty?

Obmedziť, Znovu Použiť alebo Recyklovať (REDUCE, REUSE, RECYCLE)

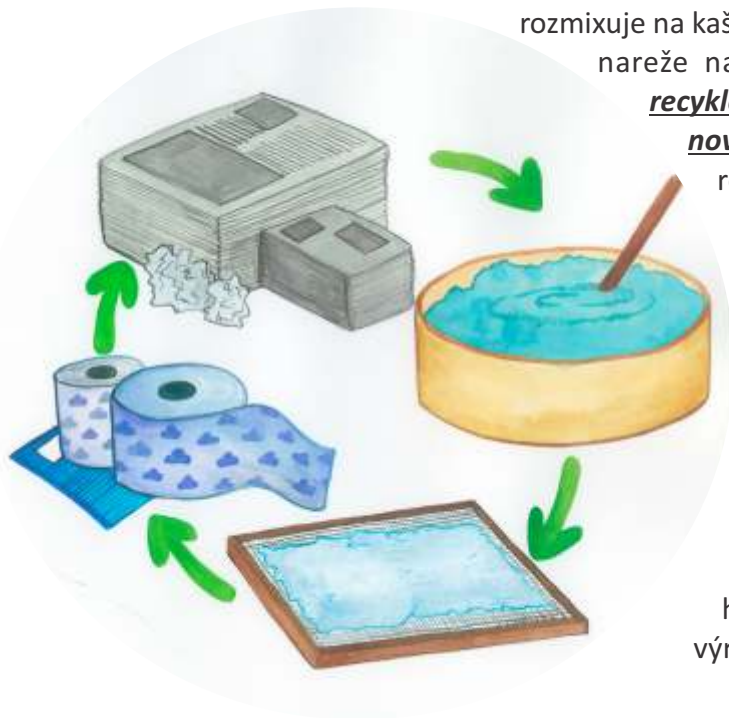
Odpad je niečo, čoho sa zbavíme, vyhodíme. Niektoré z vecí, ktoré vyhodíme, by sme pritom mohli použiť znovu a ešte veľakrát. Iné sa ale opäť použiť nedajú a mnohé veci sú aj úplne zbytočné - ako napríklad plastové vrecká vyrobené z ropy, ktoré dusia životné prostredie a ubližujú voľne žijúcim zvieratkám.

Ak chceme ovplyvniť boj proti odpadu a znečisteniu, jednou z najlepších vecí, ktoré môžeme urobiť, je odpad vôbec nevytvárať. Nie je to však také jednoduché ako by sme si mysleli. Existuje ešte iná možnosť, a tou je **recyklácia**.

Recyklácia je spôsob, akým berieme odpad a meníme ho na nové veci. Recyklácia je pre nás a pre životné prostredie dobrá. Recykláciou znižujeme energiu, ktorú používame, zlepšujeme kvalitu vzduchu a vody a bojujeme proti klimatickým zmenám.

Iste tá zaujíma, čo je to tá recyklácia?

Použitý časopis a noviny sa zbierajú a odvezú do recyklačnej linky. Tam sa zmieša s vodou a riadne rozmixuje na kašu. Z kaše sa vytvorí mokrý list papiera, ktorý sa vysuší a nareže na rôzne veľkosti. Pri výrobe jednej tony takéhoto **recyklovaného** papiera sa ušetrí až 17 stromov! Oproti výrobe **nového** papiera. Pritom niektoré druhy papiera možno recyklovať až sedemkrát. Vieš mi nakresliť, aký veľký les môžeš zachrániť tým, že budeš odkladať doma všetok papier a donesieš ho do zberu v škole?

Aj plasty sa dajú recyklovať. Roztriedia sa na recyklačnej linky, potom sa rozdrví na granulát, malé farebné guľičky. Ten sa premyje, usuší a je pripravený na znovu použitie tak, že sa roztaví a vyrobí sa nové veci. Pritom sa ušetrí aj veľa energie. Už len jedna recyklovaná plastová fľaša môže ušetriť energiu na osvetlenie tvojej obývačky, a to až na šesť hodín! Aj staré plastové fľaše sa môžu premeniť na nové výrobky, ako sú automobilové diely, koberce či oblečenie.

Sklo je obzvlášť dôležité recyklovať, pretože sa na skládkach nikdy nerozloží. Ako sa dá recyklovať? Sklo je ručne triedené podľa farby a umyté, aby sa zbavilo nečistôt. Sklenené fľaše sú rozdrvené a roztavené a tvarované do nových pohárov a fliaš. Sklo sa recykláciou nepoškodzuje, takže sa môže používať donekonečna.

Napríklad také plechovky z malinovky sú vyrobené z hliníka, ktorý patrí k neobnoviteľným zdrojom našej planéty. Preto je dôležité vyhodiť ich do nádoby na triedenie. Hliníkové plechovky a iné predmety sa triedia a čistia. Potom sa v obrovskej peci roztavia a je z nich tekutý hliník. Potom sa nechá vychladnúť a sú z neho obrovské tehly. Z nich sa pod obrovským lisom vyrobia tenké plechy, ktoré sa potom tvarujú do nových obalov.

V priebehu niekoľkých týždňov sa recyklované hliníkové výrobky vracajú späť do obchodov. Väčšina materiálu používaného na výrobu NOVÝCH hliníkových plechoviek sa ťaží v tropických lesoch. Takže recyklácia hliníka šetrí naše vzácne dažďové pralesy! Lebo aj tam žijú krásne zvieratká, ktoré touto ťažbou prichádzajú o svoje domovy.

Takže sme už pochopili zmysel recyklácie.

Zo starého vyrobíme nové.

Vedeli ste, že už aj naši predkovia recyklovali? A to sme si povedali, že naši predkovia v prvom rade odpad nemali! Napríklad, keď im už doslúžil nôž, tak ho roztavili v kováčskej peci a vyrobili mince, ktorými platili v obchode. Aké rozumné!

Tiež je dôležité dozvedieť sa o opakovanom použití. Opakované použitie znižuje energiu potrebnú na výrobu nových výrobkov a tiež sa zabraňuje množstvu odpadu na skládkach. To znamená aj menej znečistenia. **Premýšľajte o možnostiach predtým, ako vec odhodíte. Mohla by sa znovu použiť na ten istý účel.** Napríklad fľaša, ktorú si opakovane naplníme vodou.

Alebo použijeme na iný účel. Čo tak staré tričko? Mohlo by sa použiť ako handra na auto.

Opätovné použitie sa líši od recyklácie, lebo vedie k zníženiu spotreby.

Dôležitá vec je obmedzenie alebo zníženie spotreby, čiže redukcia. Nenakupovať, napríklad! Kupovať menej hračiek a oblečenia je rovnako dôležité, ako znižovať používanie elektriny, vody a plynu na výrobu nových výrobkov. **Redukcia znamená znížiť používanie od samého začiatku.** Redukcia môže platiť aj v iných oblastiach života, ako len nákupy. Napríklad namiesto auta bicykel alebo autobus. Kratšie sprchy namiesto kúpania sa. Staré spotrebiče vymeniť za nízkoenergetické. Aj to sú príklady, ako zlepšiť životné prostredie.

Pesnička Recyklátor Hrdina

Máme sa toho ešte veľa čo dozvedieť, tak si teraz dajme prestávku, aby ťa z toho čítania nerozbolela hlava. Zaspievajme si spolu moju milovanú recyklačnú pesničku – **Pesnička Recyklátor Hrdina**. Tak veľmi sa mi páči, že si ju spievam stále dookola, od rána až do rána, a ešte aj tak od rána do rána!

*Všetci ktorí vodou šetria
Sa už teraz veľmi tešia
Vieš, čo treba robiť ešte?
Doma, v škole, a aj v meste?*

*Jasnačka, že viem!
Preto separujem.
Vedia to aj malé deti
Ako triediť všetky smeti.*

*REF
Kto vie dobre poradiť
ako odpad vytriediť?
Recyklátor hrdina!
Je to preňho malina.*

*2
Pamätáme si to navždy,
treba triediť papier každý.
Jeden patrí sem a druhý zase
tam,
Vždy si na to veľký pozor dám.*

*Vytriedime sklo aj plasty,
Všímaj si, či nie je mastný!
Ten kto dobre separuje,
Recyklovať uľahčuje.*

*REF
Kto vie dobre poradiť,
ako odpad vytriediť?
Recyklátor hrdina!
Je to preňho malina.*

*3
Recyklátor recykluje
A tak všetkým ukazuje
Ako triediť odpad
Vždy má dobrý nápad.*

*Je to veľký hrdina
Má ho každá rodina.
Aj ty ním môžeš byť
našu zem tak zachrániť*

*Je to naša planéta, naša
krásna zem.
Preto ju tak veľmi
milujem.*

Prepáč, že som nespieval s tebou. Zavolali ma totiž horúcou linkou, červeným slúchadlom, kamaráti z Votpilu. Predstav si, hrali sa v parku a okolo nich sa všade povalovali smeti! Prišli z dovolenky aj kamaráti Smejko a Tanculienka a vôbec nevedeli, čo majú s tým všetkým robiť.

Ak chceš vedieť čo sa dialo,
môžeš si to pozrieť na internete.
Pozri si film **Superhrdina Recyklátor**.

Ako chrániť životné prostredie

S týmito
radami
môže ktokoľvek
pomôcť
nášmu životnému
prostrediu.

- * Znížme množstvo produktov, ktoré kupujeme, použijeme a zahodíme
- * Spravme si koše na triedenie po celom dome, nemusia byť ani farebné, stačia krabice na ktoré napíšeme čo do nich budeme dávať
- * Triedme čo najviac plechoviek, fliaš, kníh, kovov, hliníka, skla, novín a elektroniky
- * Pri čistení zubov a pri sprchovaní zastavme vodu, keď ju nepotrebujeme
- * Upozorníme dospelých, aby vytiahli zo zásuvky nabíjačku na mobilný telefón, keď sa nepoužíva
- * Zhasneme svetlá, ktoré sa nepoužívajú
- * Pokreslíme a popíšeme papier z oboch strán predtým, ako ho dáme do zberu

Ako správne triediť

- Oddel' veko a pohár, poskladaj kartóny a plastovú fľašu stlač, aby sa ich vošlo do koša čo najviac. Odstráň uzávery zo všetkých sklenených fliaš.
- Opláchni vodou plechovky, aby boli ľahšie spracovateľné.
- Opýtaj sa rodičov, ako správne triediť smeti v tvojom meste. Každé mesto alebo krajina môže mať iné požiadavky. Závisí to od možností mesta a technológií, ktoré má.

Čo určite nerobiť

- * Odhadzovať BIO odpad do iných nádob na triedenie. Pokosená tráva alebo suché listy zo stromov patria do nádob na BIO odpad alebo do kompostu.
- * Neskúšaj triediť voskovanú lepenku alebo polystyrén.
- * Tried' krabice od pizze, len pokiaľ nie sú masťné alebo zašpinené od jedla.
- * Plasty musíš najprv umyť od zvyškov jedla a tak ich vytriediť. V niektorých krajinách môžeš za to dokonca dostať pokutu.
- * Zrkadlá, žiarivky, žiarovky alebo bezpečnostné sklo sa recyklovať nedajú.

**Ako
triedime
vo VOTPILE**

Aby sa mohli odpady recyklovať, musia byť najprv správne vytriedené, a to podľa materiálu, z ktorého sú vyrobené. Čiže rozdelené do rôznych kontajnerov. Najlepšie je rozdelenie podľa farieb, aj to sa však môže v rôznych krajinách líšiť. Čo je však spoločné, je recyklačný znak, ktorým môžu byť označené, a ten je všade rovnaký. Mám ho aj ja na obleku. Skús si ho nakresliť. U nás vo Votpile je rozdelenie kontajnerov takého:

*Niekdde majú aj viac farebných kontajnerov,
aj v tvojom meste je to tak?*

MODRÁ – PAPIER, KARTÓNY

ŽLTÁ – PLASTY, TETRAPAKY, PLECHOVKY

ZELENÁ – SKLO

HNEDÁ – BIO ODPAD

To sú nádoby na triedenie alebo kontajnery, ktoré máme v škole, pri obchodoch, na námestí aj pri bytovkách a úplne všade, kde sa pozrieme. **My triedime radi.** Potom máme ešte čierne smetiaky, kde hádzeme všetko, čo nevieme vytriediť. Tieto smeti sa volajú zmesový komunálny odpad. A práve ten končí na mestskej skládke. Snahou obyvateľov Votpilu je, aby na skládke skončilo čo najmenej odpadu.

A vieš, že sa im to z roka na rok darí čoraz lepšie? A vieš aj prečo? Lebo som tu ja a ty, Superhrdina Recyklátor!

No a ešte my, obyvatelia Votpilu, kompostujeme. Čiže spracovávame náš kuchynský, biologicky rozložiteľný odpad v domácich kompostéroch, aby sa z neho stalo hnojivo pre rastlinky. Niektorí majú obrovskú kopu na záhrade, iní malú krabičku s dážďovkami na balkóne. Veľkosť kompostéra nerozhoduje, dôležité je, aby sa kompostovateľné odpady nevyhadzovali na skládku.

Aké je to v tvojom meste? Alebo nakresli, ak je to jednoduchšie. Pani učiteľka má moju e-mailovú adresu: recyklator@gmail.com, kde mi tvoj obrázok odfotí a pošle.

Je to ekologickejšie. Určite ti odpoviem.

Už sa neviem dočkať na správu od teba!

Rozprávka

Prečo aktovku Hermínku bruško bolelo

Bol piatok večer a školská aktovka Hermínka ležala pod písacím stolíkom vo Vilminej izbičke a vzdychala ťažko preťažko.

Nedáľeko nej, v Adamkovej izbe, ale hlboko pod posteľou rovnako vzdychal školský batoh Bruno.

„Ááááchjáááj“, plakala Hermínka.

„Ufff, brrrr, bleee“, kňučal Bruno.

Takto ťažko vzdychali obe školské tašky každý piatok a počas školských prázdnin obzvlášť nahlas.

Adamko a Vilma boli súrodenci a od septembra s nadšením chodili do základnej školy v mestečku Votpil.

Adamko bol druhák a Vilma tretiačka. Deti školu milovali aj keď každé trochu inak.

Vilma hodiny vyučovania, Adamko prestávky.

Ale jedno mali deti spoločné. Neporiadok v školskej taške.

Celý týždeň do tašiek len hádzali desiaty, nápoje, keksíky a všetko možné aj nemožné. Každú nedeľu zavolať ocko obe deti aby mu ukázali, či sú pripravené do školy. A popri písankách vyťahoval plesnivé desiaty, zasoplené servítky a hory igelitových vreciek....

A mnohé ďalšie prekvapenia. Prikázal deťom, aby to všetko zahodili do smetného koša.

Aktovke Hermínke aj batohu Brunovi sa okamžite uľavilo!

Preto celý víkend ťažko vzdychali, lebo počas školského týždňa sa im brušká naplnili.

Cez víkend deti na ne zabudli a všetky smeti ich v bruškách poriadne tlačili.

Jedného dňa v škole prišiel k Adamkovi jeho najlepší kamarát Dominik.

„Adamko, môžeš mi postrážiť červené slúchadlo?“, opýtal sa Dominik.

„Jasné, daj ho do batoha“, odvetil Adamko a ďalej sa venoval svojmu milovanému chlebičku s vajíčkom.

„Inak, na čo to máš?

Komu sa s tým dovoľáš? Supermanovi? Ha-ha“, doberal si kamaráta.

„Ty si nepočul o Superhrdinovi Recyklátorovi?

Včera ho dávali v telke. Aj na youtube ho nájdeš. Je dokonca z nášho mesta.

Teraz pomáha včielkam a mne dal strážiť horúcu linku,
keby volali Smejko s Tanculienkou“, vysvetlil Dominik.

Batoh Bruno všetko počul a neváhal ani na sekundu. V svojom brušku telefónne slúchadlo posunul
až na samé dno,
pod všetok neporiadok. Dúfal, že chlapci naň zabudnú a on môže doma Hermínke rozpovedať plán
záchranu ich boľavých brušiek.

Aj sa tak stalo. Adamko hneď po škole hodil batoh na zem a utekal na tréning.

Bruna a Hermínku prestalo baviť neustále sa trápiť. Teraz mali šancu na záchranu.
Zavolali Recyklátorovi a rozpovedali mu, aký problém ich sužuje. Hermínka sa dokonca aj
rozplakala.

Na ich veľkú radosť Recyklátor sľúbil prísť čo najskôr.

A naozaj, keď rodina spolu večerala, zazvonil zvonček. Vo dverách stál sám Superhrdina Recyklátor!

Skôr ako sa všetci spamätali z prekvapenia, začal rozprávať.
„Som tu, lebo ma o pomoc poprosili vaše školské tašky!“, dal si ruky vbok a pokračoval.
„Igelitové vrecká, jednorazové plastové fľaše, nezjedené desiaty, prázdne obaly do tašky
nepatria!!!“

zdvihol ruku a prísne ukázal von oknom,
„Svojim nezodpovedným správaním škodíte nielen bruškám vašich tašiek,
ale celej krajine! Pozrite, akú hrbu smetí ste spravili len z vašich dvoch tašiek za posledný mesiac!“

Deti ticho sedeli a maminka sa opatrne spýtala. „Čo máme teda robiť?“

Recyklátor hneď odpovedal, „Kúpiť krabičku z recyklovateľného plastu,
do ktorej dáte desiatu zabalenú v papierovej servítko.

Namiesto čokoládky a sladkej tyčinky pribaliť jablčko či iné ovocie.

Najlepšia je voda z vodovodu, ale keď chcete čaj,
tak si zadovážte ekologickú fľašu, z ktorej môžete piť donekonečna.

Prídem sa pozrieť o mesiac, akú kopu smetí za sebou necháte.“

Skôr, ako stihli deti niečo povedať, Recyklátor odišiel.

Maminka sa zamyslela a po chvíli skonštatovala, že všetko,
čo Recyklátor prikázal je nielenže splniteľné,
ale dokonca veľmi rozumné. Že ju to nenapadlo už skôr!

Celý mesiac sa rodina riadila presne podľa návodu Superhrdinu.

Odpad, ktorý jednou desiatou vytvorili, bola šupka alebo ohryzok z ovocia a papierová servítka.

Keď prišli deti zo školy, toto šupli do kompostu, fľašu aj krabičku opláchli vodou a bolo.

V školských taškách nezostalo nič, čo by ich bruška tlačilo.

K Adamkovi a Vilme sa hneď pridali aj Dominik a postupne sa pridávali aj ostatné deti zo školy.

Dokonca pán riaditeľ vyhlásil v školskom rozhlase súťaž o naj - ekologickejšiu triedu.

O mesiac prišiel Recyklátor, ako sľúbil a vítali ho nielen Adamko s Vilmou,
ale všetky deti z mestečka Votpil, aby mu s hrdosťou ukázali,
akú kopu smetí za ten mesiac vytvorili.

Vieš, aká bola veľká?

Žiadna!

A Hermínka s Brunom? Nebolo šťastnejších školských tašiek pod slnkom.

Pamätajte deti, nielen školské tašky nevedia rozprávať ľudskou rečou.

Len preto, že niekoho nepočujeme, neznamená to, že našim správaním netrpí.

Preto je tu Superhrdina Recyklátor, ktorý rozpráva za nich.

Rozprávka

Príbeh víly z kukuričného poľa

Kde bolo, tam bolo, nebolo to až tak dávno,
žila v poli uprostred vysokej kukurice spanilá víla. Mala krásne dlhé vlasy, ktoré jej viali v jemnom vánku.
Jej rodičia boli vládcami poľa a neposedná sestrička našepkávala rieke, ako správne tiecť.

Volala sa Alexia. Od rána do večera bola stále veselá a každému, kto sa s ňou stretol, zlepšila náladu.
Niet divu, že ju každý miloval. Nebolo tvora v kukuričnom poli, ktorý by ju nepoznal.

Jedného dňa, sa Alexia vyhrievala na slniečku. Ako tak ležala, uvažovala, čím by si spestrila deň,
možno by sa aj dalo povedať,
že sa trochu nudila. Keby sa víly nudili, ale víly sa nudiť nevedia! Keď vtom.....
jej jemný noštek zachytil čudnú vôňu!

„Hm, čo to len môže byť? Veď všetko v kukuričnom poli poznám“, vravela si víla.

„Ale toto je čudná vôňa. Určite je zaujímavá“ uvažovala ďalej.

„Alexia, čo to tak čudne krútiš noštekom? “ Vystrčil zo zeme krtko svoj ňufáčik.

„Čo to len môže tak voňať? Žeby nový kvietok v našom poli? Krtko, pod' so mnou, pozrieme sa odkiaľ tá
prečudesná vôňa ide.“ Navrhla Alexia krtkovi. Ten sa nenechal dlho prehovárať, pretože tá prečudesná
vôňa dráždila aj jeho citlivý noštek a ešte väčšiu zvedavosť. Už aj sa hrabal za vílou. Išli, išli až prišli na kraj
kukuričného poľa, ktorý susedil s riekou. Hneď pri vode, na zelenej trávici, bolo porozhadzovaných veľa
zaujímavých vecí. Alexia sa poobzerala a nemala vôbec tušenia, čo to len môže byť. Bolo tam niečo veľké
štvorcové s nápisom P I Z Z A aj prečudesné červené stvorenie s napísaným COLA.

Práve to zaujalo vílu natoľko, že sa bez rozmýšľania rozhodla vojsť otvorom dnu.

Dnu bola tma a jej hlások sa ozýval po stenách keď sa opýtala, kto tu býva.

„Kto tu býva, býva, býva...Haló, halóooo, haló!“ Ozývalo sa všade okolo.

Vtom víla do niečoho stupila. Bolo to čierne, lepkavé a hlavne neskutočne sladké.
Alexia z tej lepkavej hmoty nemohla vytiahnuť nohu, a keď sa jej to nakoniec podarilo,
zostala v nej topánočka. Ako sa víle podarilo dostať zo sladkého zajatia,
buchla sa o stenu a to červené monštrum sa začalo točiť po svahu dole a letelo čoraz rýchlejšie!
Úbohá víla sa toľko poudierala aj vlasy sa jej zalepili od tej sladkej gebuziny.

Ked' nakoniec monštrum zastalo a Alexia celá ubolená vyliezla von,
porezala si holú nožičku na ostrej hrane. Plakala a plakala.

Nikto jej však na pomoc neprišiel. Jej kamarát bol totiž priveľmi zaujatý skúmaním
tých všetkých prečudesných vecí hodených na lúke. Krtko objavil bielu muchu.

Teda nevoňala ako mucha, ale šušťala ako mucha a poriadne veľká mucha.

Krtko hneď chňap a už bola v jeho brušku.

Kedže krtko má veľmi zlé oči, až keď mal to čosi v brušku, zistil, že to asi mucha nebola.

„Jáj mne je zle!“, plakal a ležal v tráve.

Nakoniec začula ich žalostné volanie vládkyňa riek.

Hneď pochopila, že niečo nie je v poriadku, jej sestra, Alexia ešte nikdy neplakala!

„Neboj sa sestrička, už som pri tebe! Idem ti na pomoc!“

zavolala vládkyňa rieky a prikázala rieke aby jemne zovrela našich výletníkov
a preniesla ich k mocnému čarodejníkovi lesa. Iba on im mohol pomôcť!
A naozaj, ako vysvitlo, naši prieskumníci našli odpadky, ktoré v lese zanechali ľudia.
Alexia nemohla uveriť, že ľudia si svoje jedlo priniesli až ku riekeale prázdne odpadky
si už nazad neodniesli. Prečo ich tam nechali? To sú naozaj ľudia takí zlí,

že chcú ublížiť víle a jej kamarátom?

„Alexia, je mi ľúto, ale tvoje vlasy musíme ostrihať. To, čo si našla, je plechovka od malinovky
a zaschnutá malinovka sa nedá z vlasov inak dostať“, skonštatoval čarodej.

„Ach nieeee“, jej žalostný výkrik počuli všetci v lese.

Strašne sa zľakli, veď to sa ešte nikdy nestalo.

„Alexia, veď vlasy ti dorastú, ale krtko je na tom horšie“, snažil sa upokojiť vílu čarodejník.
Krtko totiž v domnienke, že prehltol muchu, zjedol kus igelitového sáčku.

„Je to naozaj zlé, nebudem ti klamať.

Plast v brušku sa stráviť nedá. Denne sa takto trápi veľa zvieratiek.

Nielenže nevedia plast v brušku stráviť, ale ten im aj bráni, aby mohli zjesť niečo iné,
a tak sa v podstate vyhladujú na smrť!“ Smutne pozrel čarodejník na krtka.

„Čože? To snáď nie! To je najhorší deň môjho života!“ plakala víla.

„Čarodejník, prosím ťa, pomôž mu!“

Pomôcť mu môžem jedine tak, že ho pošlem k ľuďom“, ako to povedal, tak aj spravil.
Kúzlom preniesol úbohého krtka k ľuďom do veterinárnej ambulancie. Tam krtka zröntgenovali,
zistili, čo má v brušku a operáciou ten igelit vytiahli. Krtko sa už do lesa vrátiť nemohol,
lebo s operovaným bruškom by v lese neprežil.

Ale mal šťastie, ktoré každý jeden deň tak veľa zvieratiek na celej Zemi nemá.

Po dlhej dobe aj víle Alexii dorástli vlasy, avšak víla už nebola taká šťastná a bezstarostná. Veď
práve na jej zvedavosť doplatil drahý kamarát.

Jedného dňa letela okolo pani Včielka Včielková a dlho predlho sa rozprávali o tom, ako ľudia
znečisťujú okolie odpadkami, aj keď ich vedľa recyklovať. Sú príliš leniví aby tak urobili.

Leniví a sebeckí.

Včielka prezradila víle Alexii, že prichádza z okolia Votpilu, kde býva Superhrdina Recyklátor a on
s týmito neporiadníkmi zatočí!

A ešte jednu vec prezradila milá včielka.

Že to mesto Votpil je naozajstné miesto na Slovensku,

s naozajstnými ľuďmi

a jeho názov je zakódovaný.

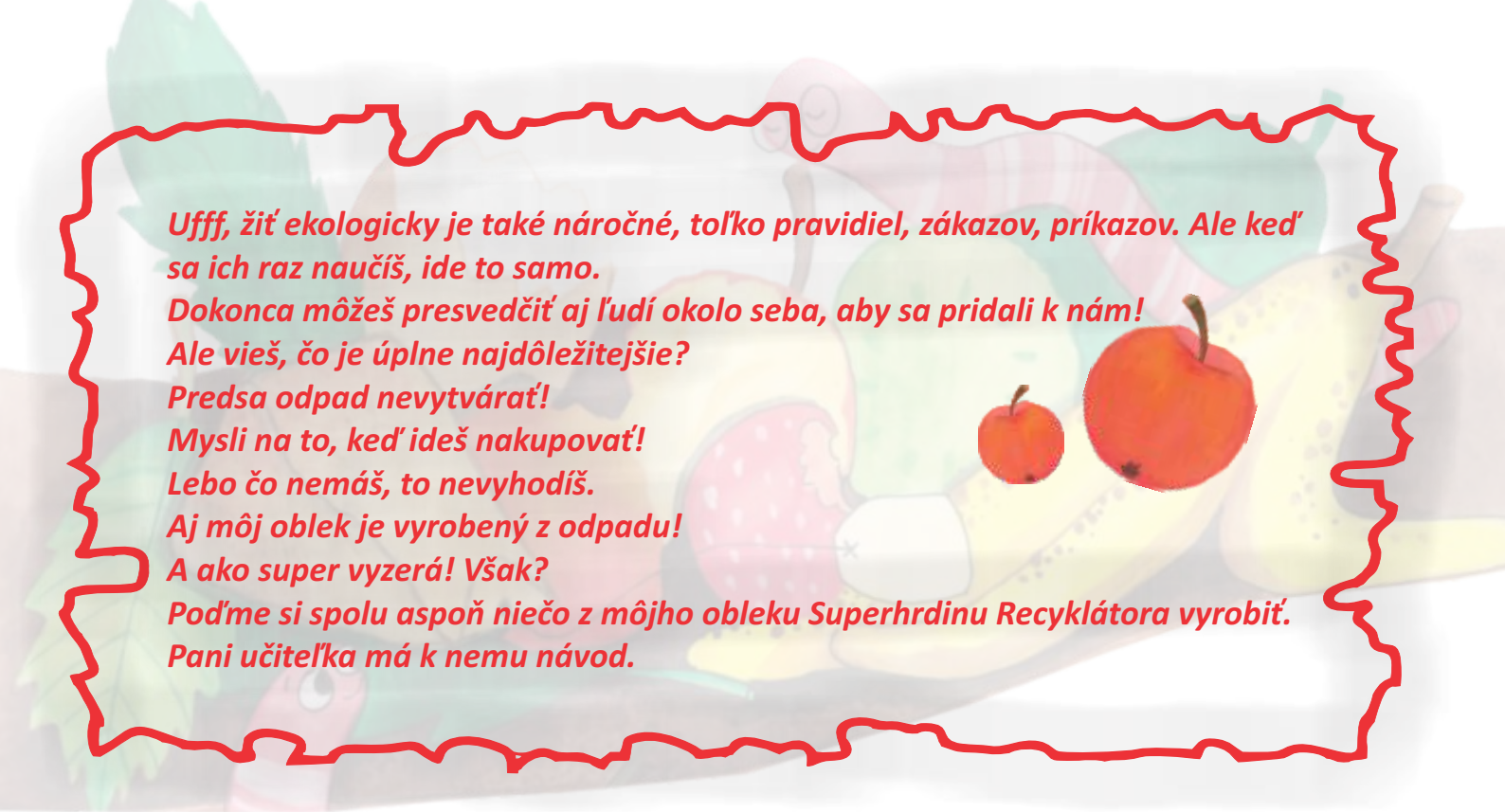
Odomknúť záhadu mesta Votpil môže len ozajstný Superhrdina na konci tejto knižky.....

Superhrdina a Včielka Včielková majú pre teba nasledovné rady

- Chod' von, do prírody, vždy keď môžeš. Les nie je vitrína na ktorú sa pozeráš, ale aj ty si jej súčasťou
- Zasad' stromček, alebo krík, alebo kvietok, alebo fazuľku
- Buď dobrý k zvieratkám, majú právo žiť na planéte rovnako ako ty
- Neubližuj červíkovi ani chrobáčkovi, aj oni majú svoju úlohu na tejto zemi
- Les je domovom pre všetky zvieratká, keď z neho niečo odnesieš, niekomu to môže chýbať
- Príroda sa postará o zvieratá, les dáva potravu všetkým, nenos a nenechávaj zvyšky jedla v prírode, už vôbec nie v plastovom sáčku
- Odpad do lesa nepatrí
- Tried' – plasty, sklo, plechovky, papier, oblečenie
- Jazdi na bicykli alebo chod' pešo – zober so sebou aj rodičov, nechajte auto doma
- Pozbieraj odpadky, aj keď nie sú tvoje
- Voda je vzácna, šetri s ňou
- Skontroluj všetky vodovodné kohútiky v dome či nekvapkajú. Ak áno, popros rodičov aby ich opravili
- Sprchuj sa krátko a zastav vodu kým si umývaš zúbky
- Zhasni svetlo, keď ideš von z izby
- Opýtaj sa rodičov, či používate šetriace žiarovky, ak nie, popros, aby ich vymenili. Ak by sa zaujímali prečo, pripomeň im účet za elektrinu, budú nadšení aké majú šikovné dieťa, uvidíš

Ufff, žiť ekologicky je také náročné, toľko pravidiel, zákazov, príkazov. Ale keď sa ich raz naučíš, ide to samo.

Dokonca môžeš presvedčiť aj ľudí okolo seba, aby sa pridali k nám!

Ale vieš, čo je úplne najdôležitejšie?

Predsa odpad nevytvárať!

Mysli na to, keď ideš nakupovať!

Lebo čo nemáš, to nevyhodiš.

Aj môj oblek je vyrobený z odpadu!

A ako super vyzerá! Všetak?

Podme si spolu aspoň niečo z môjho obleku Superhrdinu Recyklátora vyrobiť.

Pani učiteľka má k nemu návod.

Superhrdinovia, vedeli ste, že . . .

Ak by ste si každý rok postavili plastové fľaše, ktoré sa vyhodia na skládku, mohli by obiehať našu planétu štyrikrát.

Väčšina nami vyprodukovaného odpadu je recyklovateľná, ale recyklujeme iba málinko.

Jeden hliník môže sedieť na skládke najmenej 500 rokov. Všetky hliníkové plechovky sa môžu recyklovať.

Švajčiarsko má jednu z najvyšších mier recyklácie na svete. Dôvodom je fakt, že krajina účtuje vysoké poplatky za likvidáciu odpadu.

V Kanade sa použité pneumatiky opätovne používajú na ihriskách a tiež sa rozrežú a používajú sa na obnovu ciest.

Japonsko má zákon o domácich spotrebičoch. Ak potrebujete vyhodiť veľký spotrebič, musíte zaplatiť poplatok a zakúpiť si lístok. Poplatok závisí od veľkosti spotrebiča.

Vitajte moji Superhrdinovia Recyklátori!

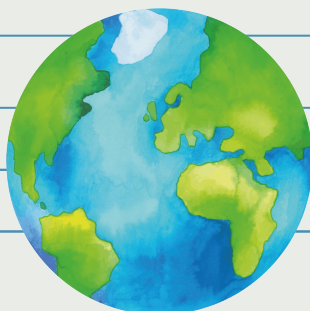
**Práve ste boli menovaní do tejto čestnej funkcie,
keďže ste sa už naučili
všetko čo superhrdina musí vedieť.**

Ja vám za odmenu prezradím, kde sa miesto Votpil nachádza.

Kód k odtajneniu záhady je tu:

Prečítaj názov ODZADU

V O T P I L

POĎAKOVANIE

Ďakujeme Inštitútu cirkulárnej ekonomiky (INCIEN), ZŠ Hradná v Liptovskom Hrádku, Arolla film a Inštitútu environmentálnej politiky za významnú pomoc nielen pri tvorbe tejto knihy, ale pri všetkých aktivitách o Superhrdinovi Recyklátorovi.

Špeciálne poďakovanie patrí Ivke Paukovčekovej a manželom Kaliským za ochotu a ich cenné rady.

Ďakujeme Ministerstvu životného prostredia SR a Slovenskej agentúre životného prostredia za pomoc a podporu pri realizácii projektu Multimediálna infokampaň pre deti základných škôl, na podporu separácie a recyklácie odpadu a hlavne predchádzanie odpadom.

OPERAČNÝ PROGRAM
KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Projekt *Multimediálna infokampaň pre deti základných škôl* je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja operačného programu Kvalita životného prostredia.

© 2019 Paradysio

9 788097 116811